

Læring i friluft - fordi elevene fortjener det

Skolenettverkssamling 25. februar 2020, Eidebakken
Toril Skoglund, Ishavskysten friluftsråd
e-post: torilskoglund@ishavskysten.no

Læring i friluft støttes:

- Gjensidigestiftelsen
- Sparebanken Nord-Norge stiftelsen
- Friluftsrådernes landsforbund
- Troms og Finnmark fylkeskommune

Fagfornyelsen – nye læreplaner

- Hva tenker dere om fagfornyelsen i forhold til Læring i friluft?
- Drøft med sidemannen i 2 min.

kritisk_tenkning
lære_å_lære
tverrfaglige_temaer
nytt_kompetansebegrep
dybdelæring
refleksjon
fornyede_læreplaner
selvregulert_læring eleinvolvering verdiløft
metakognisjon

Fagfornyelsen – nye læreplaner

- Mer praktisk læring
- Mer dybdelæring
- Praktiske erfaringer i naturen som grunnlag for refleksjon og læring
- Bruk av naturen er tatt inn som en sentral del i de overordnede tverrfaglige temaene
- Kroppsøving og naturfag skal i større grad bruke naturen til å utforske elementer i faget.
- Fritt metodevalg...

Naturen inviterer til aktivitet

- Naturen har nesten ubegrenset mangfold
 - Ulendt underlag utfordrer fysikk, balanse, koordinasjon, konsentrasjon, vurderingsevne
 - Utallige biologiske og geologiske prosesser kan studeres
 - Levemåter og levesteder
 - Klima og værtyper
- Hvordan bruker vi naturen i undervisningen?

Kinesisk ordspråk

Det jeg hører glemmer jeg

Det jeg ser husker jeg

Det jeg gjør forstår jeg

Lærdom av Helge Stangnes

Far min han sa:

Lærdom har lett førr å læke av minnet.

Skal han bli din, må han røynes i skinnet.

Ingen får lott av å lese seg klok.

Arbeid e ofte den likaste bok.

UT

Læreplan i naturfag

Kompetansemål etter 2. trinn

- Utforske et naturområde i nærmiljøet og beskrive hvordan noen organismer er tilpasset området og hverandre
- Opplive naturen til ulike årstider, reflektere over hvordan naturen er i endring, og hvorfor året deles inn på ulike måter i norsk og samisk tradisjon
- Planlegge og gjennomføre undersøkelser av vær og himmelfenomener og sammenlikne målinger, observasjoner og værtegn gjennom året
- Utforske sansene gjennom lek ute og inne og samtale om hvordan sansene brukes til å samle informasjon

Kompetansemål etter 4. trinn **UT**

- Utforske et naturområde og drøfte bærekraftig bruk av området
- Utforske og sammenlikne ulike dyre- og plantearters tilpasninger til miljø og levesteder og drøfte hvorfor noen arter dør ut
- Delta i høsting og bruk av naturressurser og drøfte hvordan naturressurser kan brukes på en bærekraftig måte

UT

Læreplan i naturfag

Kompetansemål etter 7. trinn

- Gjøre rede for betydningen av biologisk mangfold og gjennomføre tiltak for å bevare det biologiske mangfoldet i nærmiljøet
- Utforske og beskrive ulike næringsnett og bruke dette til å diskutere samspill i naturen

Kompetansemål etter 10. trinn

- Utforske sammenhenger mellom abiotiske og biotiske faktorer i et økosystem og diskutere hvordan energi og materie omdannes i kretsløp
- Gi eksempler på samers tradisjonelle kunnskap om naturen og diskutere hvordan denne kunnskapen kan bidra til bærekraftig forvaltning av naturen

UT

UT

Læreplan i kroppsøving

Kompetansemål etter 2. trinn

- Utforske naturen i nærmiljøet med varierte aktiviteter til ulike årstider
- Forstå og praktisere turregler og bruke klær etter vær og forhold i naturen
- Øve på trygg ferdsel ved vann og å kunne tilkalle hjelp

Kompetansetrinn etter 4. trinn

- Utforske uteaktiviteter og samarbeide med andre under vekslende årstider i nærmiljøet
- Lage og bruke kart for å orientere seg i kjent terreng
- Øve på trygg og sporløs ferdsel i naturen

UT

UT

Læreplan i kroppsøving

Kompetansemål etter 7. trinn

- Gjennomføre aktiviteter ut fra egne interesser og forutsetninger i dans, friluftsliv, idrettsaktiviteter og andre bevegelsesaktiviteter
- Bruke kart, digitale verktøy og tegn i naturen til å orientere seg i natur og nærmiljø
- Vurdere sikkerhet i uteaktivitet og naturferdsel og gjennomføre selvberging i vann
- Bruke nærmiljøet og utforske lokale kulturer for friluftsliv
- Gjøre greie for allemannsretten under ferdsel og opphold i naturen
- Gjennomføre overnattingstur og reflektere over egne naturopplevelser

Kompetansemål etter 10. trinn

- Utforske egne muligheter til trening, helse og velvære gjennom lek, dans, friluftsliv, idrettsaktiviteter og andre bevegelsesaktiviteter
- Trene på og utvikle ferdigheter i varierte bevegelsesaktiviteter
- Forstå flere typer kart og digitale verktøy og bruke de til å orientere seg i kjent og ukjent miljø
- Forstå og gjennomføre livberging i, på og ved vann ute i naturen
- Gjennomføre friluftsliv til ulike årstider, og med overnatting ute, og reflektere over hva naturopplevelser kan ha å si for en selv og andre
- Vurdere risiko og trygghet ved ulike uteaktiviteter, forstå og gjennomføre sporløs ferdsel og trygg ferdsel

UT

Muligheter for tverrfaglig-samarbeid

Kompetansemål naturfag 2. trinn

- Utforske et naturområde i nærmiljøet og beskrive hvordan noen organismer er tilpasset området og hverandre

Kompetansemål kroppsøving 2. trinn

- Utforske naturen i nærmiljøet med varierte aktiviteter til ulike årstider

Andre fag?

- Matematikk
- Norsk
- Engelsk/fremmedspråk
- Samfunnsfag
- Kunst og håndverk
- Musikk
- Mat og helse
- KRLE

Kompetansemål etter 4. trinn

- Utforske og formidle tekster gjennom samtale, skriving, lek, bevegelse og andre kreative uttrykk

Læring i friluft = uteskole

- «Uteskole er en måte å arbeide med skolens innhold på hvor elever og lærere bruker nærmiljøet og lokalsamfunnet som ressurs i opplæringen – for å supplere og utfylle klasseromsundervisningen» (Arne N. Jordet 2010)
- <https://norskfriluftsliv.no/uteskole-hvorfor-det/>

Uteskoledidaktikk

- Kombinere klasseromsundervisningen med uteundervisningen, se ting i sammenheng.
 - Forarbeid inne
 - Uteaktivitetene
 - Bearbeiding inne (refleksjon)
- Kommunisere resultatene

Forarbeidsfasen: «Reduser nyhetsgapet»

- Forbered elevene på hva som venter dem på utedagen/timen
- **Kognitiv dimensjon:** elevene forbereder seg teoretisk og evt praktisk til utedagen
- **Geografisk og logistisk dimensjon:** vise bilder og kart av lokaliteten, snakke om hva som venter elevene.
- **Logistikk:** hva skal elevene ha med seg, hva får de lov til å ha med seg, hva får de ikke lov til å ha med seg, program for dagen med tidspunkter, hvordan forflytte seg fra skolen til området osv. Når er det matpause, får de tenne bål, kan de spille ball i pausen osv.
- **Psykologisk:** handler om å være forberedt på alle vis. Klare regler for oppførsel.

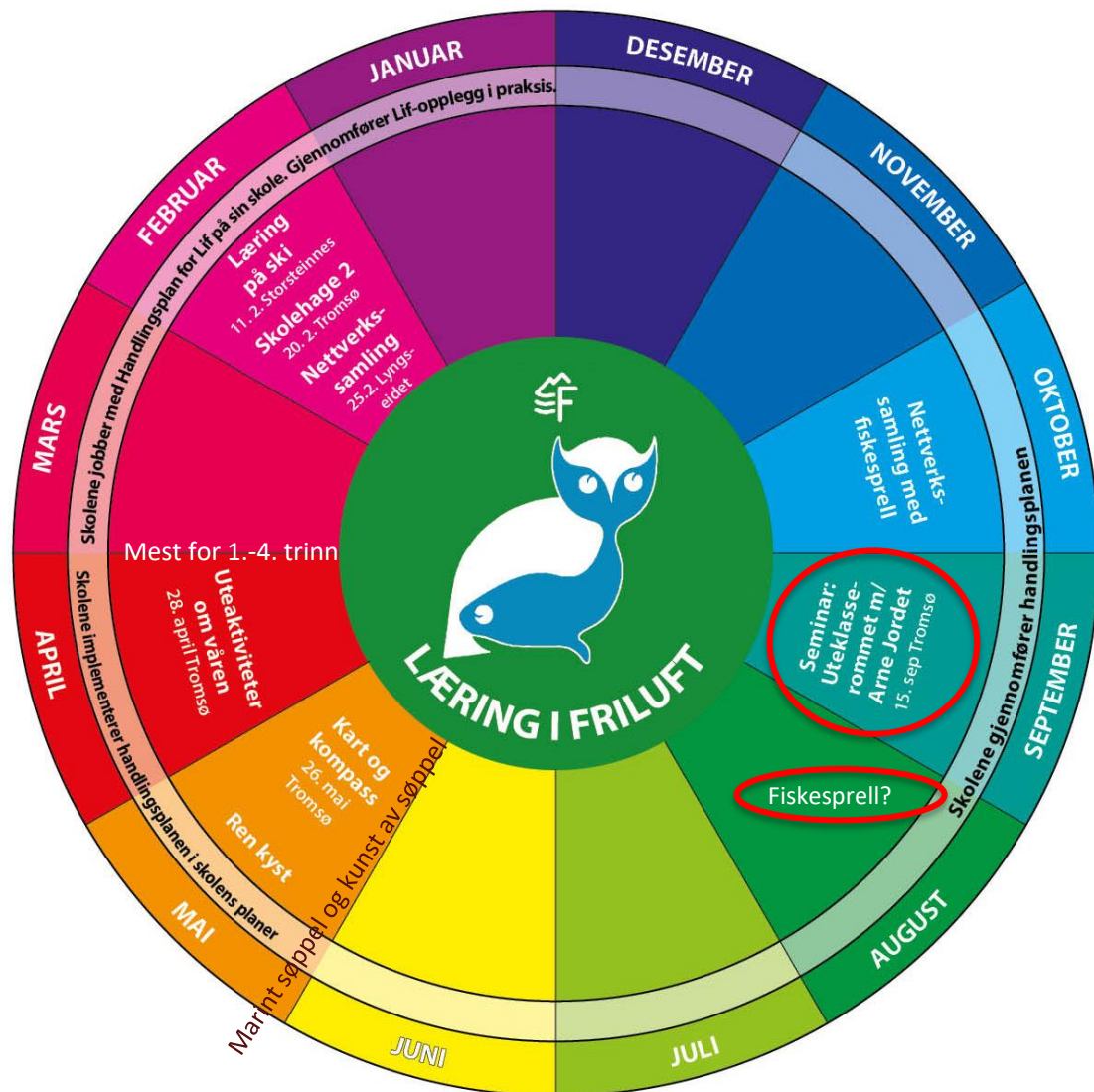
Eksempler fra virkeligheten

Aktivitets- og kursplan for 2020

- Handlingsplan
 - Veileder og innspill
- Nettverkssamlinger
 - Innspill på tema
- Årshjul 2020
 - Innspill på kurs
- Seminar 15. september – viktig!

- Vinteraktiviteter – læring på ski, 11. feb.
- Skolehagekurs II, 20. feb.
- Uteaktiviteter om våren, 28. april
- Ren kyst: Kunst og håndverk, tidlig mai
- Kart og kompass, 26. mai
- Fiskesprell, august?
- Sjøsamisk kultur?
- Friluftsferdigheter, høst

Uteaktiviteter om våren

Sted: En plass nært fjæra, tilgang til toalett og evt litt tak over hodet

- **Dato: 28. april 2020**
- Tidsrom: Kl 10.00 – 15.30
- Kursledere: Helga J. Rudaa og Toril Skoglund
- Målgruppe: Lærere for 1.-4. trinn ??? evt flere???
- Utstyr:

- **Program**

- 10.00 - 10.15 Velkommen – formålet med kurset
- 10.15 - 11.30 Aktiviteter
- 11.30 - 12.30 Lunsj på bål (alle er med å lage)
- 12.30 - 15.00 Aktiviteter
- 15.00 - 15.30 Oppsummering, veien videre, hva gjør jeg når jeg kommer tilbake til skolen. Plan for å dele med de andre lærerne på skolen

Viktige momenter å få med:

Planlegging av undervisningen;
Forarbeid – uteaktiviteten – etterarbeid
Bevisstgjøre elevene om hva som skal læres ute
Dybdeforståelse – se sammenhenger
Tverrfaglighet – kombinere fagene i aktivitetene
Bruk av foto

Kart og kompass – orienteringskurs for lærere

Program:

- 10:00-11:30
 - Innendørs i klasserom:
 - Kart i læreplanen - mål og metoder
 - Orienteringskartet - farger og symboler
 - Bruk av ulike typer kart – aktiviteter og leker
 - Bli kjent med nettsidene www.o-skolen.no, www.skoleorientering.no og www.aktivitetsbanken.no

Tidspunkt: 26. mai

Kursleder: Henning Bratland
Carlsen, Prosjektleder Orientering i skolen, Norges Orienteringsforbund

- 11:30-12:00 Lunsj
- 12:00-13:00
 - Aktiviteter i gymsal
- 13:15-15:00
 - Aktiviteter ute på skolegårdskartet
- 15:00 - Slutt

Førlesing utenfor klasserommets fire vegger

Uteskoledidaktikk – Ta fagene med ut, Kap 6.

På hvilken måte kan aktiviteter i uterommet brukes som forarbeid til tekstlesing?

Lesing – grunnleggende ferdighet

Bakgrunn:

- Alle lærere gjøres til leselærere
- Ulike lesestrategier i ulike fag (forsknet på)

Hvordan oppstår leseforståelse?

- Tre faser:
 - En førlesingsfase
 - Selve lesefasen
 - Etterlesingsfasen
- Sentrale leseforskere mener:
 - Aktiviteter i førlesingsfasen er av avgjørende betydning for utviklingen av elevers leseferdigheter
 - Gjelder både skjønnlitterære tekster og fagtekster

Førlesingsarbeidet

- Skal skape engasjement og motivasjon for den videre lesing
- Skal gjøre eleven nysgjerrig og øke ønsket om å lære
- Skape nærhet til stoffet
- Skal hente fram knagger
- Faguttrykk forklares
- Forkunnskapene må aktiviseres (skaper tilhørighet til tema)

Er naturlig praksis for mange lærere, men har vært for lite vektlagt!

Uterommet som førlesingsarena

- Hva kan gjøres bedre utenfor klasserommet enn inne, i en førlesingssammenheng?
- Uterommet har en frigjørende funksjon – man blir mer kreative i uterommet
- Studere objekter i naturen som er sentrale i teksten f. eks. meitemark og tusenbein. Lesetema: nedbrytere
- Sanserintrykk vil kunne styrke lesingen av f.eks. skjønnlitterære tekster

Undervisningsmetode:

1. Henge opp poster i uterommet med gjenstander som er vesentlig i teksten som skal leses.
2. Ta utgangspunkt i et naturfenomen.
 - a. skriv ned det du assosierer ved det; lyder, følelser etc.
 - b. Les en tekst eller dikt om fenomenet.
 - c. Sammenlikn.
- 3. Å foregripe handlingen: læreren oppgir tittelen på en ukjent tekst og 6-10 stikkord som er sentrale i handlingen. Elevene skal prøve å forutsi handlingen i teksten i førlesingsfasen (fortelling, skuespill etc). Etterpå leses originalteksten.

Oppgave:

- Hvordan kan dere bruke uterommet som forarbeid til lesing?
- Lag et (evt flere) skoleopplegg som passer for et eller flere fag for din klasse. Opplegget skal gjennomføres til neste nettverkssamling.